

ความตึงผิว

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ของไหล

รายวิชาฟิสิกส์ (ว33205) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ชุดที่ 6

โดย นางสาวนิตต้า เจริญศิริ
ครูชำนาญการ

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

คำนำ

ชุดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ รายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม (ว33205) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ของไหล จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับปรับปรุงและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นอกจากนี้ยังเป็นคู่มือ ในการสอนซ่อมเสริมสำหรับครู โดยรวบรวมเนื้อหาและกิจกรรมที่เป็นความรู้ คำถามเพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจในบทเรียนและเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนแล้วนักเรียนจะได้รับการทดสอบ เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ รายวิชาฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ของไหล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 9 ชุด ดังนี้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 1 เรื่อง ความหนาแน่นของสาร

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 2 เรื่อง ความดันในของเหลว

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 3 เรื่อง เครื่องมือวัดความดัน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 4 เรื่อง กฎพาสคัลและการประยุกต์ใช้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 5 เรื่อง แรงพยุงและหลักอาร์คิมิดีส

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 6 เรื่อง ความดีงาม

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 7 เรื่อง ความหนืด

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 8 เรื่อง สมการความต่อเนื่อง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 9 เรื่อง สมการแบร์นูลลี

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ชุดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ของไหล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ชุดนี้ สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาที่จะนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและนวัตกรรมการศึกษาต่อไป

นิตต้า เจริญศิริ

ครูชำนาญการ

	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	๗
คู่มือครู.....	ค
วิธีศึกษาชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียน.....	1
ชุดกิจกรรมที่ 6 เรื่องความดีงาม.....	3
สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด.....	3
จุดประสงค์การเรียนรู้.....	3
แบบทดสอบก่อนเรียนชุดที่ 6.....	4
กระดาษคำตอบก่อนเรียนชุดที่ 6.....	8
กระบวนการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5E.....	9
ใบกิจกรรมที่ 6.1.....	9
ใบกิจกรรมที่ 6.2.....	10
แบบบันทึกกิจกรรมที่ 6.2.....	12
ใบความรู้ชุดที่ 6.....	14
ใบกิจกรรมที่ 6.3.....	18
ใบกิจกรรม 6.4	20
แบบทดสอบหลังเรียน.....	25
กระดาษคำตอบหลังเรียนชุดที่ 6.....	26
แนวเฉลย.....	26
บรรณานุกรม.....	28

คู่มือครู

คู่มือครูนี้ ใช้สำหรับประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) วิชา ฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ของไหล ซึ่งครูต้องดำเนินการดังนี้

ขั้นเตรียมการสอน

ครูควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะดำเนินการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดในคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเล่มนี้ เพื่อให้เข้าใจชัดเจน
2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ ของชุดกิจกรรมและอุปกรณ์การทดลองก่อนใช้งาน
3. จัดเตรียมชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนเรียน ใบความรู้ ชุดกิจกรรม และแบบทดสอบหลังเรียนตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ให้ครบถ้วน
4. จัดเตรียมสถานที่ เตรียมห้องเรียนให้พร้อม
5. จัดนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน แบบคละความสามารถ

ขั้นดำเนินการสอน

1. ชี้แจงวิธีการเรียนและคำแนะนำสำหรับนักเรียน ให้นักเรียนทราบก่อนเริ่มสอน
2. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ชุดที่ 1 เพื่อประเมินความรู้ของนักเรียน
3. แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
4. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับ

จุดประสงค์เนื้อหาและเวลาที่กำหนด

5. ครูผู้สอนต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำและคอยดูแลนักเรียนให้เรียนรู้ตามขั้นตอนในชุดกิจกรรมอย่างใกล้ชิด ระหว่างนักเรียนทำกิจกรรม ครูคอยสังเกตเพื่อประเมินทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

6. ตรวจสอบการทำกิจกรรมของนักเรียนและสรุปบทเรียนร่วมกับนักเรียน
7. เฉลยแบบทดสอบรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนทราบคะแนนทันที

ขั้นดำเนินการสอนสิ้นสุด

1. ตรวจ แบบทดสอบ ใบกิจกรรม ของนักเรียน
2. กรณีนักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ไม่ผ่านเกณฑ์ ให้นักเรียนกลับไปศึกษาชุดกิจกรรมด้วยตนเองอีกครั้ง แล้วทำแบบทดสอบใหม่โดยเป็นแบบทดสอบที่ทำการสลับข้อและทำการเปลี่ยนค่าตัวแปร
3. ประเมินแบบประเมินกิจกรรมต่าง ๆ
4. บันทึกคะแนน บันทึกหลังสอน ถึงข้อดี ข้อควรปรับปรุง ข้อสังเกตต่าง ๆ ลงในแบบบันทึกท้ายแผนการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจงสำหรับครู

แผนผังการจัดชั้นเรียน

การจัดชั้นเรียน ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) วิชา ฟิสิกส์ 5 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ของไหล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรจัด ที่นั่งดังต่อไปนี้

กระดาน

โต๊ะครู

กลุ่ม 1

กลุ่ม 2

กลุ่ม 3

กลุ่ม 4

กลุ่ม 5

กลุ่ม 6

กลุ่ม 7

กลุ่ม 8

ตู้เก็บอุปกรณ์

กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E)

ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้

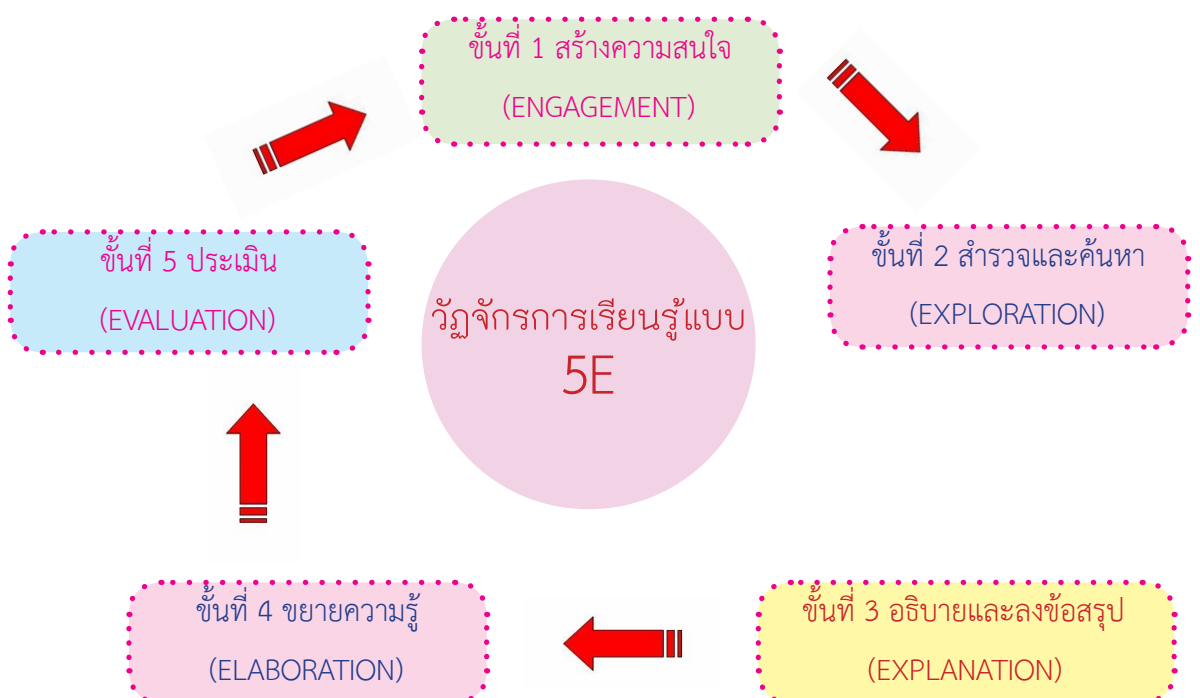
ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Engagement) การสร้างความสนใจเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ โดยที่ครูจัดสถานการณ์หรือเรื่องราวที่น่าสนใจเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสังเกตสงสัยในเหตุการณ์หรือเรื่องราว หรือ อาจเริ่มจากความสนใจของตัวนักเรียนเอง

ขั้นที่ 2 สำรวจและค้นหา (Exploration) นักเรียนวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจ ตรวจสอบ ตั้งสมมุติฐาน และกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้แล้วลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลข้อสนเทศ

ขั้นที่ 3 อธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) นักเรียนนำข้อมูล ข้อสนเทศที่ได้วิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และนำเสนอผลในรูปแบบต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ขยายความรู้ (Elaboration) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม หรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม หรือข้อสรุปที่ได้ไปอธิบายเหตุการณ์อื่น ๆ

ขั้นที่ 5 ประเมิน (Evaluation) ครูประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ว่านักเรียนมีความรู้เข้าใจอย่างไร และมากน้อยเพียงใด จากขั้นนี้จะนำไปสู่การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ หรือสถานการณ์อื่น ๆ

วิธีศึกษาชุดกิจกรรม สำหรับนักเรียน

อ่านวิธีการศึกษาชุดกิจกรรมและคำแนะนำ

อ่านสาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด และจุดประสงค์การเรียนรู้

ทำแบบทดสอบก่อนเรียน

ปฏิบัติกิจกรรมตามวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5E ดังนี้

1. ทำใบคำถามก่อนเรียน
2. ทำใบกิจกรรมการทดลอง
3. ศึกษาใบความรู้
4. ทำใบกิจกรรมเสริมทักษะ
5. ทำใบบันทึกหลังการเรียนรู้

ทำแบบทดสอบหลังเรียน

ผ่านร้อยละ 80

ไม่ผ่าน
ร้อยละ 80

ศึกษากิจกรรมชุดต่อไป

คำแนะนำในการศึกษาชุดกิจกรรม สำหรับนักเรียน

ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนด้วยความซื่อสัตย์และตั้งใจ ดังนี้

1. ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ประจำชุดกิจกรรม
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
3. ปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนในชุดกิจกรรม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - 3.1 ขั้นสร้างความสนใจ เป็นขั้นตอนของการนำเข้าสู่บทเรียนซึ่งทำให้ผู้เรียนสนใจในกิจกรรม โดยการทำใบคำถามก่อนเรียน
 - 3.2 ขั้นสำรวจและค้นหา เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการสำรวจค้นหาเนื้อหาและสร้างแนวคิดด้วยตนเอง โดยการทำใบกิจกรรมการทดลองและศึกษาใบความรู้
 - 3.3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ได้จากการสำรวจค้นคว้าและสามารถกำหนดความคิดรวบยอด และประมวลเป็นความรู้เพื่อถ่ายทอดไปยังผู้อื่นได้ โดยการตอบคำถามและสรุปการทดลองในใบกิจกรรมการทดลอง พร้อมทั้งเติมคำตอบในช่องว่างลงในใบความรู้
 - 3.4 ขั้นขยายความรู้ เป็นขั้นที่ได้มาจากอธิบายและลงข้อสรุปซึ่งผู้เรียนได้ดำเนินการมาแล้ว และสามารถกำหนดแนวคิดรวบยอดตามความเข้าใจของนักเรียนเองและถ่ายทอดสื่อสารไปยังผู้อื่นได้ โดยการทำใบกิจกรรมเสริมทักษะ
 - 3.5 ขั้นประเมินผล ขั้นนี้เป็นขั้นที่สำคัญเนื่องจากนักเรียนจะได้รับผลสะท้อนย้อนกลับ นักเรียนจะประเมินความเข้าใจของนักเรียนจากแนวคิดที่เป็นกุญแจสำคัญและการพัฒนาของทักษะพื้นฐาน โดยการทำใบบันทึกหลังการเรียนรู้
4. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามใบกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ตรวจสอบคำตอบได้จากเฉลยใบกิจกรรม
5. ทำแบบทดสอบหลังเรียน
6. หากมีข้อสงสัยให้ปรึกษาครูผู้สอนได้ทันที
7. เมื่อทำกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้วให้จัดเก็บอุปกรณ์ พร้อมทั้งทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรมให้เรียบร้อย

ชุดกิจกรรมที่ 6 เรื่อง ความตึงผิว

สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

วัตถุบางชนิดลอยบนผิวน้ำได้ทั้งที่มีความหนาแน่นมากกว่าน้ำ เนื่องจากผิวน้ำมีแรงตึงผิว อัตราส่วนระหว่างแรงตึงผิวและความยาวทั้งหมดของเส้นขอบที่ผิวของเหลวสัมผัสเรียกว่า ความตึงผิว ปรากฏการณ์บางอย่างเกิดจากความตึงผิวของของเหลว เช่น การโค้งของผิวของเหลว การซึมตามรูเล็ก เป็นต้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ (K)

- 1.1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ แรงตึงผิว แรงเชื่อมแน่นและแรงยึดติด
- 1.2 สามารถอธิบายความหมายของแรงตึงผิวของของเหลวได้
- 1.3 เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะของแรงตึงผิว และทิศของแรงตึงผิวที่กระทำ

กับวัตถุ

- 1.4 เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของแรงเชื่อมแน่นและแรงยึดติด
- 1.5 เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายปรากฏการณ์การซึมตามรูเล็ก

2. ด้านทักษะกระบวนการ (P)

- 2.1 เพื่อให้นักเรียนสามารถทำการทดลองและสรุปได้ว่า อัตราส่วนระหว่างแรงตึงผิวกับความยาวของวัตถุที่สัมผัสผิวของเหลวหรือทำให้ผิวของเหลวขาดมีค่าคงตัวเรียกว่า ความตึงผิว

3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

- 3.1 เพื่อให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีเจตคติที่ดีทางวิทยาศาสตร์

แบบทดสอบก่อนเรียนชุดที่ 6 ความดีงาม

คำชี้แจง

1. ข้อสอบเป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ
2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวแล้วกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบที่ตัวอย่าง

ข้อ	ก	ข	ค	ง
	A	B	C	D
0		X		

3. ถ้านักเรียนเปลี่ยนคำตอบให้ขีดเส้นทับตัวเดิมแล้วเลือกคำตอบใหม่ดังตัวอย่าง

ข้อ	ก	ข	ค	ง
	A	B	C	D
0		X	X	

4. ให้นักเรียนเริ่มทำข้อสอบเมื่อกรรมการคุมสอบอนุญาตเท่านั้น
5. เมื่อมีข้อสงสัยใดๆเกี่ยวกับข้อสอบให้นักเรียนถามกรรมการคุมสอบเท่านั้น
6. เวลาในการทำข้อสอบ 10 นาที

แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ความตึงผิว

- 1 จงพิจารณาข้อใดถูกต้อง
 - ก แรงที่กระทำต่อวงแหวนที่อยู่ใต้ผิวน้ำคือแรงตึงผิว
 - ข ก่อนซักผ้าเราใส่ผงซักฟอกเพื่อเพิ่มแรงตึงผิว
 - ค หยดน้ำบนใบบัวจะมีแรงเชื่อมแน่นมากกว่าแรงยึดติด
 - ง ค่าความตึงผิวแปรผันตรงกับอุณหภูมิของของเหลว
- 2 สารลดความตึงผิวของน้ำในผงซักฟอกมีไว้เพื่อ
 - ก ทำให้มีกลิ่นหอม
 - ข ทำให้เกิดฟอง
 - ค ขำเชื้อโรคในน้ำ
 - ง ละลายสิ่งสกปรกพวกไขมัน
- 3 เข็มเล็กๆ มวล m ยาว l ลอยน้ำได้พอดี เนื่องจากแรงตึงผิวของน้ำที่มีความตึงผิว γ ค่า $\frac{m}{l}$ เท่ากับเท่าใด
 - ก $\frac{\gamma}{g}$
 - ข $\frac{g}{\gamma}$
 - ค $\frac{2\gamma}{g}$
 - ง $\frac{g}{2\gamma}$
- 4 แผ่นโลหะบางมากรูปวงกลมมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 cm นำไปลอยอยู่บนผิวน้ำ ถ้าแผ่นโลหะนี้สามารถลอยน้ำอยู่ได้เป็นผลมาจากแรงตึงผิวเพียงอย่างเดียว จงหาว่าโลหะแผ่นนี้มีมวลอย่างมากที่สุดเท่าใด (กำหนด ความตึงผิวของน้ำมีค่า 0.072 N/m)
 - ก 1.58 กรัม
 - ข 2.26 กรัม
 - ค 3.16 กรัม
 - ง 4.52 กรัม

5 ใช้เชือกผูกหลอดวงแหวนให้เป็นเสาแตรก แล้วตะบับน้ำมัน ปรากฏว่าต้องใช้แรง 8.8×10^{-3} นิวตัน จึงดึงวงแหวนขึ้นจากผิวไขมันได้ น้ำมันมีความตึงผิวเท่าใด ถ้าหลอดวงแหวนมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7.0×10^{-2} เมตร

- ก 0.02 นิวตัน/เมตร
- ข 0.05 นิวตัน/เมตร
- ค 0.26 นิวตัน/เมตร
- ง 0.52 นิวตัน/เมตร

6 ข้อใดไม่ใช่ปรากฏการณ์ของแรงตึงผิว

- ก คาปิลาริตี
- ข การลำเลียงสารในท่อไซเลม
- ค การสูบน้ำหมึกของปากกาหมึกซึม
- ง แมลงตัวเล็กบางชนิด สามารถเดินบนผิวน้ำได้

7 หลอดแก้วขนาดเล็กปลายล่างจุ่มอยู่ในปรอท ปรอทที่อยู่ในหลอดแก้วจะเป็นอย่างไร

- ก ผิวหน้านูนและสูงกว่าระดับภายนอก
- ข ผิวหน้านูนและต่ำกว่าระดับภายนอก
- ค ผิวหน้าเว้าและต่ำกว่าระดับภายนอก
- ง ผิวหน้าเว้าและสูงกว่าระดับภายนอก

8 ข้อใดต่อไปนี้ถูกต้อง

1. ใส่ตะเกียงจุดแอลกอฮอล์ขึ้นไปได้เป็นปรากฏการณ์คาปิลาริตี้
2. ความหนืดของเหลวขึ้นกับอุณหภูมิของของเหลว
3. ความตึงผิวน้ำเกลือสูงกว่าความตึงผิวของน้ำ
4. ไอน้ำในอากาศมีปริมาณจำกัดตามอุณหภูมิ แต่อุณหภูมิอากาศจะรับปริมาณไอน้ำต่อหนึ่งหน่วย

ปริมาตรไม่เท่ากัน

- ก 1,2,3
- ข 1,3,4
- ค 2,3,4
- ง 1,2,3,4

9 ข้อความต่อไปนี้ข้อใดถูกต้องที่สุด

1. ความตึงผิวเป็นอัตราส่วนของแรงที่กระทำไปตามผิวของของเหลวต่อพื้นที่ของผิว
2. สภาพเคปิลารีเป็นผลมาจากความตึงผิวของของเหลว
3. เข็มเย็บผ้าลอยน้ำได้แสดงว่าแรงตึงผิวรวมในแนวตั้งของของเหลวเท่ากับน้ำหนักของเข็ม
4. แรงตึงผิวของของเหลวมีทิศขนานกับผิวของของเหลวและตั้งฉากกับเส้นขอบที่ของเหลวสัมผัส

- ก 1,2
- ข 2,3
- ค 3,4
- ง 2,4

10 คำกล่าวต่อไปนี้ข้อใดไม่ถูกต้อง

- ก น้ำสบู่มีความตึงผิวน้อยกว่าน้ำธรรมดา
- ข ความดันของของเหลว พยายามทำให้ของเหลวมีปริมาตรน้อยที่สุด
- ค ความตึงผิวเป็นสมบัติอย่างหนึ่ง ที่พยายามยึดผิวของของเหลวไว้
- ง ของเหลวที่ไม่มีสารอื่นเจือปน เมื่ออุณหภูมิเพิ่มขึ้นความตึงผิวจะน้อยลง

กระดาษคำตอบก่อนเรียนชุดที่ 6 เรื่อง ความดีงาม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง
	A	B	C	D
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

คะแนนที่ได้

ผ่านเกณฑ์

ไม่ผ่านเกณฑ์

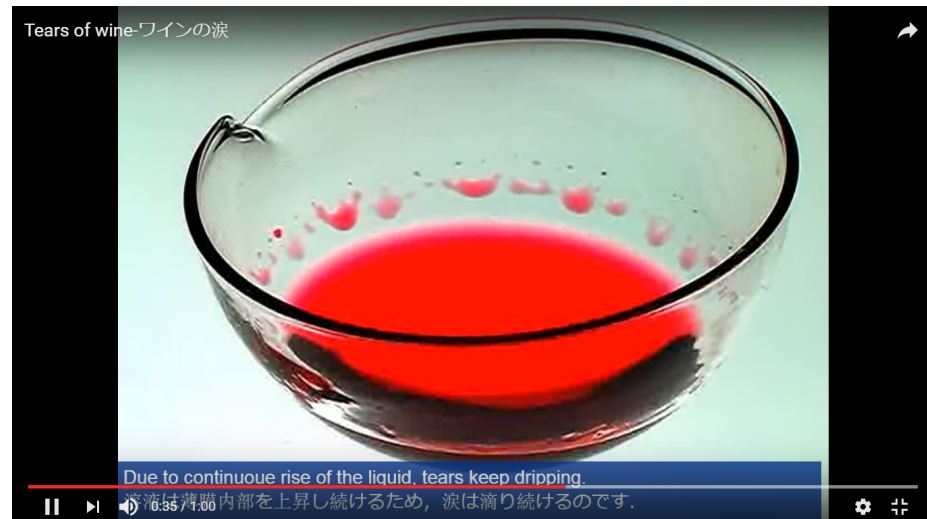
กระดาษทด

ใบกิจกรรม 6.1

ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement : E₁)

คำชี้แจง ให้นักเรียนดูวิดีโอ เรื่อง น้ำตาไวน์ สังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=69zNQsulwYs>

1 ปรากฏการณ์ในวิดีโอที่นักเรียน
สังเกตเห็นหยดไวน์ที่ติดกับผิวแก้วมีการ
เคลื่อนที่อย่างไร

2 ปรากฏการณ์นี้จะเกิดกับ
ของเหลวชนิดอื่นได้หรือไม่ เช่น น้ำเปล่า
นักเรียนคิดว่าเกิดจากปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้
เกิดปรากฏการณ์นี้.....

3 ตัวอย่างเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแรงตึงผิวได้แก่อะไรบ้าง

4 ของเหลวทุกชนิดมีค่าความตึงผิวเท่ากันหรือไม่
เราสามารถหาค่าความตึงผิวของของเหลวได้หรือไม่.....

ใบกิจกรรมที่ 6.2 การทดลองเรื่อง ความตึงผิวของของเหลว

E₂

ขั้นที่ 2 สำรวจและค้นหา (Exploration : E₂)

คำชี้แจง ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาวิธีทำกิจกรรม

ตามใบกิจกรรมที่ 6.2 และทำแบบบันทึกกิจกรรม 6.2

จุดประสงค์ของกิจกรรม

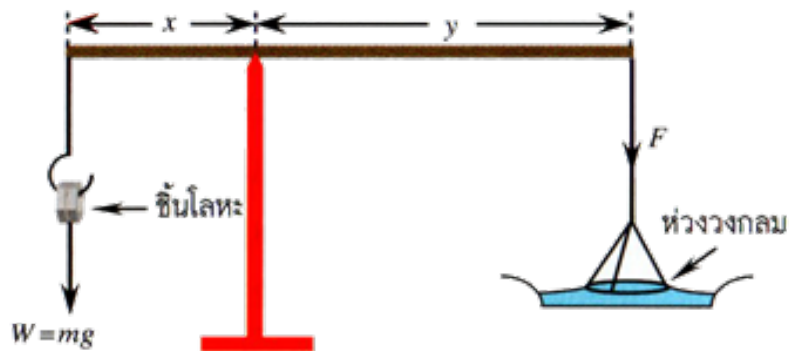
1. เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายได้ว่า แรงตึงผิวของของเหลวขึ้นกับชนิดของของเหลว
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายได้ว่า อัตราส่วนระหว่างแรงตึงผิวของของเหลวกับความยาวของเส้นผิวของเหลวที่ขาด ในของเหลวชนิดต่างๆ มีค่าคงตัวเรียกว่า ความตึงผิว
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถทดลองและคำนวณหาความตึงผิวของของเหลวแต่ละชนิด

วัสดุและอุปกรณ์

1. ชุดทดลองวัดแรงตึงผิวของของเหลว	จำนวน 1 ชุด
2. แหวนโลหะขนาด 0.5 กรัม และ 5 กรัม	จำนวน 20 อัน
3. ห่วงวงกลมขนาดต่างๆ กันพร้อมด้ายสำหรับแขวน	จำนวน 3 อัน
4. ชันน้ำพลาสติก	จำนวน 1 อัน
5. น้ำ และ น้ำเกลือ อย่างละ 300 ลูกบาศก์เซนติเมตร	

วิธีการทดลอง

1. จัดอุปกรณ์ทดลองให้คานาสมดุลและห่วงวงกลมแตะผิวน้ำพอดี ดังรูป

รูป 6.1 ชุดทดลองวัดความตึงผิวของของเหลว

ที่มา: หนังสือเรียนรายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม ฟิสิกส์ เล่ม 5 กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 25

2. ใส่ชิ้นโลหะขนาดต่างๆ ลงที่ตะขอสําหรับแขวนที่ละอัน จนกระทั่งห่วงวงกลมเริ่มจะหลุดจากผิวน้ำ
3. ใช้หลักของโมเมนต์ หาแรงที่ทำให้ห่วงวงกลมเกือบหลุดจากผิวน้ำ แรงนี้คือ แรงตึงผิว F ของน้ำ
4. คำนวณหาความตึงผิว γ ของน้ำจากอัตราส่วนระหว่างแรงตึงผิวกับความยาวทั้งหมดของเส้นผิวของน้ำที่ขาด หรือ F/L เมื่อ L เป็นสองเท่าของความยาวเส้นรอบวง
5. ทดลองข้อ 1-4 ซ้ำ แล้วหาความตึงผิวเฉลี่ย
6. เปลี่ยนเป็นน้ำเกลือ แล้วทดลองข้อ 1-5 ซ้ำ

เรื่อง

รายชื่อสมาชิก กลุ่มที่

1.....	เลขที่.....
2.....	เลขที่.....
3.....	เลขที่.....
4.....	เลขที่.....
5.....	เลขที่.....

1. จุดประสงค์การทดลอง

.....

.....

.....

2. วัสดุอุปกรณ์และสารเคมี

.....

.....

.....

.....

.....

3. ผลการทดลอง

ตารางบันทึกผลการทดลอง

ชนิด ของเหลว	เส้นรอบวงห้วง วงกลม L (m)	น้ำหนักแขวนที่ใช้ถ่วงจนห้วง วงกลมหลุดจากผิวของเหลว (N)	ขนาดแรงที่ใช้ดึงห้วงวงกลมให้ หลุดจากผิวของเหลว F (N)	F/2L (N/m)
น้ำ				
น้ำเกลือ				

ชั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation : E₃)

4. ตอบคำถามและสรุปผลการทดลอง

4.1 คำถามท้ายการทดลอง

คำชี้แจง จากกิจกรรมการทดลอง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

4.1.1 ก่อนที่ห่วงวงกลมจะหลุดออกจากผิวของเหลว จะมีผิวของเหลวติดห่วงวงกลมขึ้นมาที่ผิว

4.1.2 จากการทดลอง ของเหลวคือน้ำกับน้ำเกลือ ของเหลวชนิดใดมีค่าแรงดึงผิวมากที่สุด

4.1.3 อัตราส่วน F/L สำหรับของเหลวต่างชนิดกัน มีค่าแตกต่างกันหรือไม่

4.1.4 อัตราส่วน F/L สำหรับของเหลวชนิดเดียวกัน มีค่าแตกต่างกันหรือไม่

4.2 สรุปผลการทดลอง

ใบความรู้ชุดที่ 6

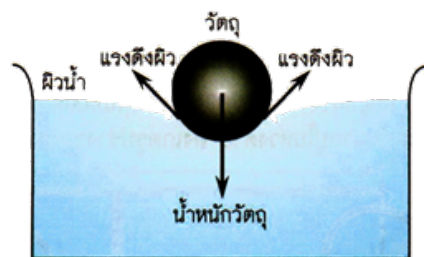
E₄

ขั้นขยายความรู้ (Elaboration : E₄)

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เพื่อประกอบการทำใบกิจกรรมเสริมทักษะ

เรื่อง ความตึงผิว

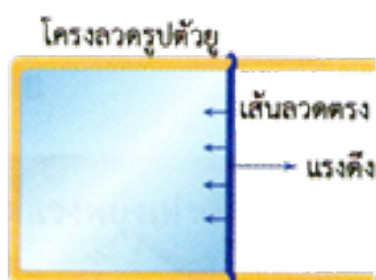
การที่แมลงไม่จมน้ำและใบมีดโกนลอยบนผิวน้ำได้ แสดงว่า มีแรงอีกชนิดหนึ่งมากระทำและช่วยพยุงขาแมลงและใบมีดโกนไว้ และแรงนั้นต้องเป็นแรงที่กระทำที่ผิวน้ำ แรงนี้เป็นแรงระหว่างโมเลกุลของน้ำที่ผิวน้ำซึ่งดึงดูดกันและกันไว้ ทำให้ผิวน้ำราบเรียบและตึง จึงเรียกว่า แรงตึงผิว (surface tension force) แรงตึงผิวของของเหลวจึงเป็นแรงที่พยายามยึดผิวของเหลวไว้ไม่ให้แยกจากกัน

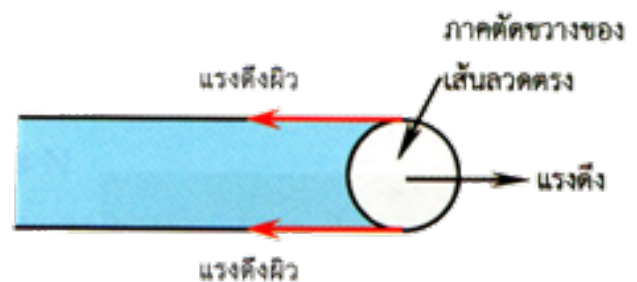
รูป 6.2 แรงตึงผิวของของเหลวที่กระทำต่อวัตถุ

ที่มา: หนังสือเรียนรายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม ฟิสิกส์ เล่ม 5 กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 23

นำเส้นลวดเล็กๆ มาตัดให้เป็นโครงลวดรูปตัวยู จากนั้นนำเส้นลวดตรงเล็กๆ อีกเส้นหนึ่งมาวางพาดจุ่มโครงลวดลงในน้ำสบู่ในแนวตั้ง เมื่อยกโครงลวดขึ้นจะเห็นฟิล์มน้ำสบู่ติดขึ้นมา จากนั้นดึงเส้นลวดตรงให้เคลื่อนที่ออกไปตามโครงลวดอย่างช้าๆ จะเห็นว่าฟิล์มน้ำสบู่แผ่ขยายจนมีพื้นที่มากขึ้นๆ ดังรูป 6.3 ก ในที่สุดเส้นลวดตรงจะหลุดออกจากฟิล์มน้ำสบู่

ก. แรงที่กระทำต่อเส้นลวดตรง

ข. แรงตึงผิวของฟิล์มน้ำสบู่ที่กระทำต่อเส้นลวดตรง

รูป 6.3 ฟิล์มน้ำสบู่บนโครงลวดรูปตัวยู

ที่มา : หนังสือเรียนรายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม ฟิสิกส์ เล่ม 5 กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 24

ขณะที่ออกแรงดึงเส้นลวดตรง ฟิล์มน้ำสบู่จะออกแรงต้าน ซึ่งก็คือแรงตึงผิวนั่นเอง เมื่อพิจารณาบริเวณที่เส้นลวดตรงสัมผัสกับฟิล์มน้ำสบู่ จะพบว่า ฟิล์มน้ำสบู่มีสองผิวและแรงตึงผิวของฟิล์มน้ำสบู่มีทิศทางขนานกับระนาบของฟิล์มและตั้งฉากกับแนวที่เส้นลวดตรงสัมผัสฟิล์มน้ำสบู่ ดังรูป 6.3 ข จึงสรุปได้ว่า แรงตึงผิวของของเหลวมีทิศทางขนานกับผิวของของเหลวและตั้งฉากกับขอบที่ของเหลวสัมผัส

ความตึงผิวของของเหลวแต่ละชนิดที่อุณหภูมิเดียวกัน มีค่าไม่เท่ากัน ตาราง 6.1 แสดงความตึงผิวของของเหลวบางชนิดที่อุณหภูมิ 20°C

ตาราง 6.1 ความตึงผิวของของเหลวบางชนิดที่อุณหภูมิ 20°C

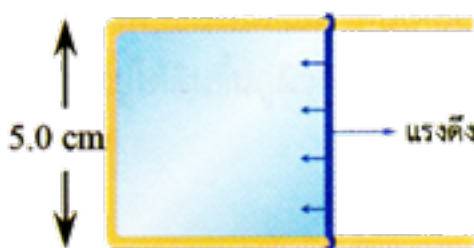
ของเหลว	ความตึงผิว (N/m)
ปรอท	0.4350
น้ำ	0.0728
กลีเซอรอล	0.0634
เบนซิน	0.0289
เอทิลแอลกอฮอล์	0.0223

ที่มา : หนังสือเรียนรายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม ฟิสิกส์ เล่ม 5 กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 26

สำหรับของเหลวชนิดหนึ่ง ความตึงผิวจะเปลี่ยนไปเมื่อของเหลวมีสารอื่นเจือปน เช่น น้ำเกลือหรือน้ำสบู่ จะมีความตึงผิวน้อยกว่าน้ำ และความตึงผิวจะลดลงเมื่ออุณหภูมิของของเหลวเพิ่มขึ้น

ตัวอย่าง 6.1

ถ้าออกแรงดึงเส้นลวดตรง ดังรูป เมื่อเพิ่มแรงดึง จนมีค่า 2.1×10^{-3} นิวตัน พบว่าเส้นลวดตรงเริ่มหลุดจากฟิล์มน้ำสบู่พอดี และถ้าระยะห่างระหว่างขาของโครงลวด รูปตัวยูเท่ากับ 5.0 เซนติเมตร ความตึงผิวของฟิล์มน้ำสบู่เป็นเท่าใด

รูปประกอบตัวอย่าง 6.1

ที่มา : หนังสือเรียนรายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม ฟิสิกส์ เล่ม 5 กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 27

แนวคิด ความตึงผิวเป็นอัตราส่วนระหว่างแรงตึงผิวที่ใช้ต่อความยาวของผิวของของเหลวที่ตึงฉาก และสัมผัสกับเส้นลวดตรง ซึ่งกรณีนี้ แรงตึงผิวสูงสุดมีค่าเท่ากับแรงตึงที่ทำให้เส้นลวดเริ่มหลุดจากฟิล์มน้ำสบู่พอดี ส่วนความยาวของผิวของของเหลวที่สัมผัสกับเส้นลวดนั้นจะมีค่าเท่ากับสองเท่าของความยาวของเส้นลวดตรง เนื่องจากฟิล์มสบู่ที่สัมผัสกับเส้นลวดตรงมีสองผิว คือผิวนบนและผิวล่างของเส้นลวด

วิธีทำ ความตึงผิว $\gamma = F/L$

ในที่นี้

$F =$ แรงตึงผิวของฟิล์มน้ำสบู่ขณะหลุดจากลวดตรง

$=$ แรงที่ใช้ดึงเส้นลวดตรงขณะหลุดจากฟิล์มน้ำสบู่

$$= 2.1 \times 10^{-3} \text{ N}$$

$L =$ ความยาวทั้งหมดของแนวผิวน้ำสบู่ที่สัมผัสกับเส้นลวดตรง

$=$ สองเท่าของความยาวของเส้นลวดตรง

$$= (2) (5.0 \times 10^{-2} \text{ m})$$

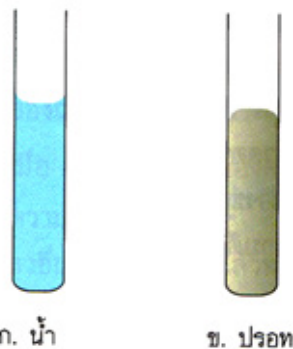
$$\text{แทนค่าจะได้ } \gamma_{\text{e.m.c}} = \frac{2.1 \times 10^{-3} \text{ N}}{(2)(5.0 \times 10^{-2})}$$

$$= 0.021 \text{ N/m}$$

ความตึงผิวเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์บางอย่างในธรรมชาติ เช่น การโค้งงอของผิวของเหลวในภาชนะ และการซึมตามรูเล็กๆ เป็นต้น

การโค้งงอของผิวของเหลว

เมื่อเทของเหลวลงในภาชนะและของเหลวนั้นอยู่นิ่ง สังเกตผิวของเหลวจะพบว่า ผิวของเหลวตรงบริเวณที่สัมผัสผิวภาชนะมีลักษณะโค้ง ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า การโค้งงอของผิวของเหลว (meniscus effect) เช่น เมื่อเทน้ำและปรอทลงในหลอดทดลองคนละหลอด หลังจากที่ยกหลอดทั้งสองอยู่นิ่ง จะพบว่าผิวน้ำและผิวปรอทตรงบริเวณที่สัมผัสผิวแก้วมีลักษณะโค้งเว้าและโค้งนูนตามลำดับ ดังรูป

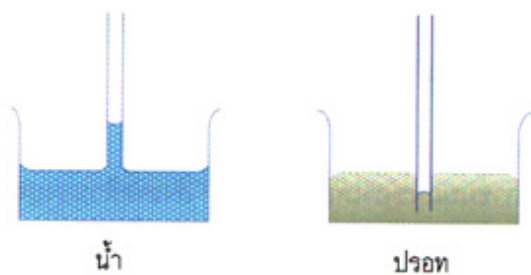
รูป 6.4 ลักษณะผิวน้ำและผิวปรอทที่สัมผัสผิวแก้วของหลอดทดลอง

ปรากฏการณ์นี้เกิดจากแรงระหว่างโมเลกุล (intermolecular force) สองชนิด คือ แรงเชื่อมแน่น (cohesive force) ซึ่งเป็นแรงระหว่างโมเลกุลชนิดเดียวกัน และ แรงยึดติด (adhesive force) ซึ่งเป็นแรงระหว่างโมเลกุลต่างชนิดกัน จากรูป 6.4 ก เมื่อแรงยึดติดระหว่างโมเลกุลของน้ำกับโมเลกุลของแก้วมากกว่าแรงเชื่อมแน่นระหว่างโมเลกุลของน้ำ โมเลกุลของน้ำที่อยู่บริเวณผิวที่สัมผัสกับแก้วจึงถูกดึงขึ้นไปตามผิวแก้ว ดังนั้นผิวน้ำจึงโค้งเว้า และในกรณีนี้ น้ำเปียกแก้ว

แต่ในรูป 6.4 ข เมื่อแรงเชื่อมแน่นระหว่างโมเลกุลของปรอทมากกว่าแรงยึดติดระหว่างโมเลกุลของปรอทกับโมเลกุลของแก้ว โมเลกุลของปรอทบริเวณผิวที่สัมผัสกับผิวแก้ว จึงถูกดึงลงไปตามผิวแก้ว ดังนั้นผิวปรอทจึงโค้งนูน และในกรณีปรอทไม่เปียกแก้ว

การซึมตามรูเล็ก

เมื่อจุ่มปลายข้างหนึ่งของ หลอดรูเล็ก (capillary tube) ซึ่งเป็นหลอดแก้วที่มีปลายเปิดทั้งสองข้าง และมีเส้นผ่านศูนย์กลางน้อยมาก (เช่น ประมาณ 0.1 มิลลิเมตร) ลงในของเหลวจะพบว่าระดับของในหลอดสูงหรือต่ำกว่าระดับของเหลวภายนอกหลอด ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า การซึมตามรูเล็ก (capillary action) เช่นจุ่มปลายข้างหนึ่งของหลอดรูเล็กลงในน้ำ และปรอทจะพบว่าระดับน้ำในหลอดสูงกว่านอกหลอด ส่วน

รูป 6.5 ระดับน้ำและระดับปรอทในหลอดแก้วรูเล็กปลายเปิดทั้งสองข้าง

ที่มา: หนังสือเรียนรายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม ฟิสิกส์ เล่ม 5 กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 28

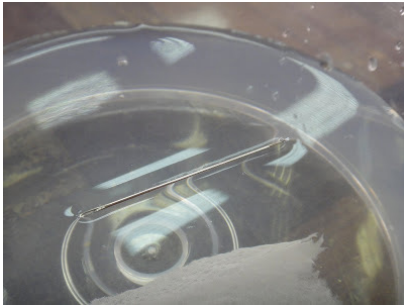
นอกจากนี้ ยังมีปรากฏการณ์การซึมตามรูเล็กที่พบเห็นในชีวิตประจำวันอีก เช่น การซึมของน้ำเข้าไปในเนื้อผ้าผ่านช่องว่างระหว่างเส้นใยผ้า การซึมของน้ำจากรากพืชขึ้นไปตามลำต้นโดยอาศัยท่อไซเล็ม (xylem) หรือท่อส่งอาหารของพืช การซึมของน้ำเกลือที่อยู่ใต้ดินขึ้นสู่ผิวดินในภาคอีสาน เป็นต้น

ใบกิจกรรมที่ 6.3

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

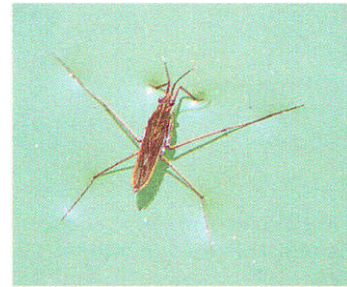
คำชี้แจง ให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาใบความรู้ที่ 6 ตอบคำถามต่อไปนี้ พร้อมทั้งแสดงวิธีทำ

1. ข้อใดบ้างที่เกิดจากปรากฏการณ์แรงตึงผิว ถ้าถูกทำเครื่องหมาย ☒ ถ้าผิดให้ทำเครื่องหมาย ☐

☐ เข็มลอยน้ำ

ที่มา : <http://witpoko.com/?p=127>
(อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2558)

☐ จิงโจ้น้ำลอยน้ำ

ที่มา : http://www.neutron.rmutphysics.com/news/index.php?option=com_content&task=view&id=2150&Itemid=14
(อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2558)

☐ รอยเท้าปลาพ

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=Pfu600WPOs8>
(อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2558)

☐ น้ำกลิ้งบนใบบัว

ที่มา : <https://pantip.com/topic/35380883>
(อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2558)

☐ น้ำตาไวน์

ที่มา : <https://www.wine-now.com/blog/wwlk-legs.html>
(อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2558)

☐ น้ำค้างแข็ง

ที่มา : <https://www.yaklai.com/featured/frozen-dew-and-hoarfrost>
(อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2558)

2. แผ่นโลหะบางมากรูปวงกลมมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 เซนติเมตร นำไปลอยอยู่บนผิวน้ำ ถ้าการที่แผ่นโลหะนี้สามารถลอยน้ำอยู่ได้เป็นผลมาจากแรงตึงผิวอย่างเดียว กำหนดให้ความตึงผิวของน้ำมีค่า 0.072 นิวตัน/เมตร จงหาว่าแผ่นโลหะมีมวลเท่าไร

.....

.....

.....

.....

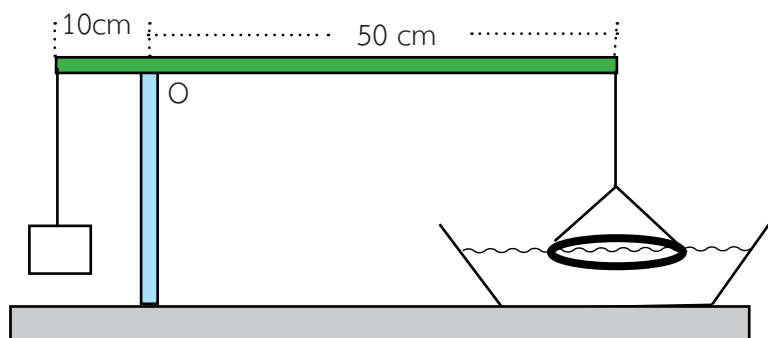
.....

.....

.....

.....

3. ในการทดลองวัดความตึงผิวของของเหลวชนิดหนึ่ง โดยใช้เครื่องมือดังรูปพบว่าต้องเพิ่มมวล 150 กรัม จึงจะทำให้ห่วงวงกลมรัศมี 10 เซนติเมตร หลุดจากผิวของของเหลวพอดี จงหาความตึงผิวของของเหลวนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบกิจกรรมที่ 6.4

E₅

ขั้นที่ 5 ประเมิน (Evaluation : E₅)

คำชี้แจง

1. บันทึกความรู้ที่ได้ลงในแบบบันทึกการเรียนรู้หลังเรียน
2. สรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนเป็นผังมโนทัศน์
3. ทำแบบทดสอบหลังเรียน

แบบบันทึกการเรียนรู้หลังเรียน

เรื่องความดีงาม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

1. นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องใดบ้าง

2. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างไรบ้าง

3. นักเรียนมีความสงสัยในเรื่องใดอีกบ้าง

คำชี้แจง ให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนในหัวข้อต่อไปนี้เป็นผังมโนทัศน์

เรื่อง ความดีงาม

แบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ความตึงผิว

1 ใช้เชือกผูกหลอดวงแหวนให้เป็นสาแหรก แล้วแตะบนน้ำมัน ปรากฏว่าต้องใช้แรง 8.8×10^{-3} นิวตัน จึงดึงวงแหวนขึ้นจากผิวน้ำมันได้ น้ำมันมีความตึงผิวเท่าใด ถ้าหลอดวงแหวนมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7.0×10^{-2} เมตร

- ก 0.02 นิวตัน/เมตร
- ข 0.05 นิวตัน/เมตร
- ค 0.26 นิวตัน/เมตร
- ง 0.52 นิวตัน/เมตร

2 ข้อใดไม่ใช่ปรากฏการณ์ของแรงตึงผิว

- ก คาปิลาริตี
- ข การลำเลียงสารในท่อไซเลม
- ค การสูบน้ำหมึกของปากกามึกซึม
- ง แมลงตัวเล็กบางชนิด สามารถเดินบนผิวน้ำได้

3 หลอดแก้วขนาดเล็กปลายล่างจุ่มอยู่ในปรอท ปรอทที่อยู่ในหลอดแก้วจะเป็นอย่างไร

- ก ผิวหน้านูนและสูงกว่าระดับภายนอก
- ข ผิวหน้านูนและต่ำกว่าระดับภายนอก
- ค ผิวหน้าเว้าและต่ำกว่าระดับภายนอก
- ง ผิวหน้าเว้าและสูงกว่าระดับภายนอก

4 ข้อใดต่อไปนี้ถูกต้อง

1. ใส่ตะเกียงจุดแอลกอฮอล์ขึ้นไปได้เป็นปรากฏการณ์คาปิลาริตี้
2. ความหนืดของเหลวขึ้นกับอุณหภูมิของของเหลว
3. ความตึงผิวน้ำเกลือสูงกว่าความตึงผิวของน้ำ
4. ไอน้ำในอากาศมีปริมาณจำกัดตามอุณหภูมิ แต่อุณหภูมิอากาศจะรับปริมาณไอน้ำต่อหนึ่งหน่วย

ปริมาตรไม่เท่ากัน

- ก 1,2,3
- ข 1,3,4
- ค 2,3,4
- ง 1,2,3,4

5 ข้อความต่อไปนี้ข้อใดถูกต้องที่สุด

1. ความตึงผิวเป็นอัตราส่วนของแรงที่กระทำไปตามผิวของของเหลวต่อพื้นที่ของผิว
2. สภาวะกะปิลารีเป็นผลมาจากความตึงผิวของของเหลว
3. เข็มเย็บผ้าลอยน้ำได้แสดงว่าแรงตึงผิวรวมในแนวตั้งของของเหลวเท่ากับน้ำหนักของเข็ม
4. แรงตึงผิวของของเหลวมีทิศขนานกับผิวของของเหลวและตั้งฉากกับเส้นขอบที่ของเหลวสัมผัส

- ก 1,2
- ข 2,3
- ค 3,4
- ง 2,4

6 คำกล่าวต่อไปนี้ข้อใดไม่ถูกต้อง

- ก น้ำสบู่มีความตึงผิวน้อยกว่าน้ำธรรมดา
- ข ความดันของของเหลว พยายามทำให้ของเหลวมีปริมาตรน้อยที่สุด
- ค ความตึงผิวเป็นสมบัติอย่างหนึ่ง ที่พยายามยึดผิวของของเหลวไว้
- ง ของเหลวที่ไม่มีสารอื่นเจือปน เมื่ออุณหภูมิเพิ่มขึ้นความตึงผิวจะน้อยลง

7 จงพิจารณาข้อใดถูกต้อง

- ก แรงที่กระทำต่อวงแหวนที่อยู่ใต้ผิวน้ำคือแรงตึงผิว
- ข ก่อนซักผ้าเราใส่ผงซักฟอกเพื่อเพิ่มแรงตึงผิว
- ค หยดน้ำบนใบบัวจะมีแรงเชื่อมแน่นมากกว่าแรงยึดติด
- ง ค่าความตึงผิวแปรผันตรงกับอุณหภูมิของของเหลว

8 สารลดความตึงผิวของน้ำในผงซักฟอกมีไว้เพื่อ

- ก ทำให้มีกลิ่นหอม
- ข ทำให้เกิดฟอง
- ค ข่มเชื้อโรคในน้ำ
- ง ละลายสิ่งสกปรกพวกไขมัน

9 เข็มเล็กๆ มวล m ยาว l ลอยน้ำได้พอดี เนื่องจากแรงตึงผิวของน้ำที่มีความตึงผิว γ ค่า $\frac{m}{l}$ เท่ากับเท่าใด

- ก $\frac{\gamma}{g}$
- ข $\frac{g}{\gamma}$
- ค $\frac{2\gamma}{g}$
- ง $\frac{g}{2\gamma}$

10 แผ่นโลหะบางมากรูปวงกลมมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 cm นำไปลอยอยู่บนผิวน้ำ ถ้าแผ่นโลหะนี้สามารถลอยน้ำอยู่ได้เป็นผลมาจากแรงตึงผิวเพียงอย่างเดียว จงหาว่าโลหะแผ่นนี้มีมวลอย่างมากที่สุดเท่าใด (กำหนด ความตึงผิวของน้ำมีค่า 0.072 N/m)

- ก 1.58 กรัม
- ข 2.26 กรัม
- ค 3.16 กรัม
- ง 4.52 กรัม

กระดาษคำตอบหลังเรียนชุดที่ 6 ความดีงาม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง
	A	B	C	D
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

คะแนนที่ได้

ผ่านเกณฑ์

ไม่ผ่านเกณฑ์

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียนชุดที่ 6 เรื่อง ความดีงาม

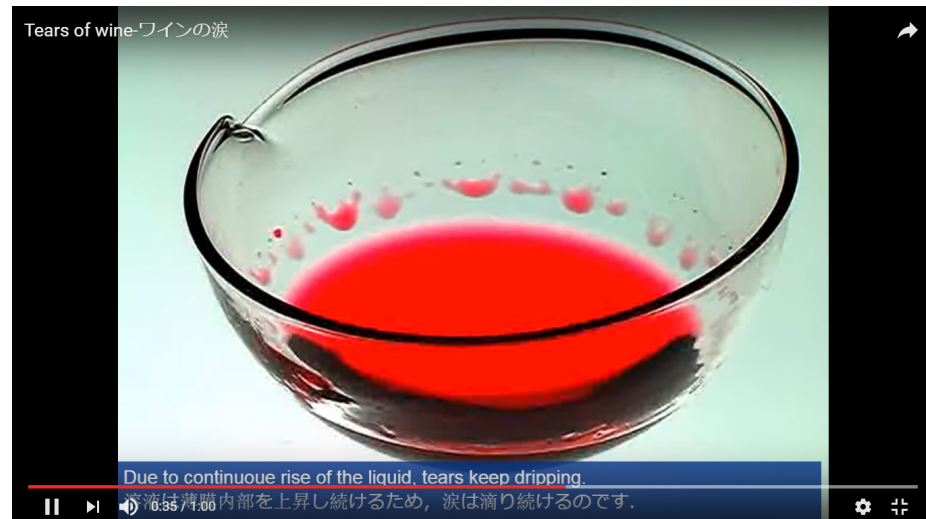
ข้อ	ก	ข	ค	ง
	A	B	C	D
1	X			
2				X
3	X			
4	X			
5	X			
6			X	
7		X		
8				X
9				X
10				X

ใบกิจกรรมที่ 6.1

ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement : E₁)

คำชี้แจง ให้นักเรียนดูวิดีโอ เรื่อง น้ำตาไวน์ สังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=69zNQsulwYs> (อ้างเมื่อ 10 มกราคม 2558)

1 ปรากฏการณ์ในวิดีโอที่นักเรียน

สังเกตเห็นหยดไวน์ที่ติดกับผิวแก้วมีการเคลื่อนที่อย่างไร

.....ไวน์ ไหลขึ้นไปรวมกันตรงขอบแก้วแล้วรวมตัวกันเป็นหยดก่อนเคลื่อนที่ตกกลับลงมาที่ก้นแก้วตามเดิม.....

2 ปรากฏการณ์นี้จะเกิดกับ

ของเหลวชนิดอื่นได้หรือไม่ เช่น น้ำเปล่า

ไม่

นักเรียนคิดว่าเกิดจากปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์นี้.....ความตึงผิวของ

ของเหลว 2 ชนิดคือน้ำและแอลกอฮอล์มีความตึงผิวไม่เท่ากัน.....

3 ตัวอย่างเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแรงตึงผิวได้แก่อะไรบ้าง

.....น้ำกลิ้งบนใบบัว.....

.....เข็มลอยบนผิวน้ำ.....

.....จิ้งจิกน้ำลอยบนผิวน้ำได้.....

.....รอยเท้าปลาหว.....

.....น้ำตาไวน์.....

4 ของเหลวทุกชนิดมีค่าความตึงผิวเท่ากันหรือไม่

.....ไม่เท่ากัน.....

เราสามารถหาค่าความตึงผิวของของเหลวได้หรือไม่.....หาได้.....

แบบบันทึกกิจกรรม 6.2

เรื่องความตึงผิว.....

รายชื่อสมาชิก กลุ่มที่

1.....	เลขที่.....
2.....	เลขที่.....
3.....	เลขที่.....
4.....	เลขที่.....
5.....	เลขที่.....

1. จุดประสงค์การทดลอง

- เพื่อหาค่าความตึงผิวของของเหลวชนิดต่างๆ

2. วัสดุอุปกรณ์และสารเคมี

1. ชุดทดลองวัดแรงตึงผิวของของเหลว	จำนวน 1 ชุด
2. แหวนโลหะขนาด 0.5 กรัม และ 5 กรัม	จำนวน 20 อัน
3. ห่วงวงกลมขนาดต่างๆ กันพร้อมด้ายสำหรับแขวน	จำนวน 3 อัน
4. ชันน้ำพลาสติก	จำนวน 1 อัน
5. น้ำ และ น้ำเกลือ อย่างละ 300 ลูกบาศก์เซนติเมตร	

3. ผลการทดลอง

ตารางบันทึกผลการทดลอง

ชนิดของเหลว	เส้นรอบวงห้วงวงกลม L (m)	น้ำหนักแหวนที่ใช้ถ่วงจนห้วงวงกลมหลุดจากผิวของเหลว (N)	ขนาดแรงที่ใช้ดึงห้วงวงกลมให้หลุดจากผิวของเหลว F (N)	F/2L (N/m)
น้ำ	0.277	0.096	0.032	0.058
น้ำเกลือ	0.277	0.091	0.030	0.054

ชั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation : E₃)

4. ตอบคำถามและสรุปผลการทดลอง

4.1 คำถามท้ายการทดลอง

คำชี้แจง จากกิจกรรมการทดลอง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

4.1.1 ก่อนที่ห้วงวงกลมจะหลุดออกจากผิวของเหลว จะมีผิวของเหลวติดห้วงวงกลมขึ้นมากี่ผิว

สองผิวได้แก่ผิวของเหลวที่สัมผัสกับด้านนอกและด้านในของห้วงวงกลม

4.1.2 จากการทดลอง ของเหลวคือน้ำกับน้ำเกลือ ของเหลวชนิดใดมีค่าแรงดึงผิวมากที่สุด

น้ำ

4.1.3 อัตราส่วน F/L สำหรับของเหลวต่างชนิดกัน มีค่าแตกต่างกันหรือไม่

แตกต่างกัน

4.1.4 อัตราส่วน F/L สำหรับของเหลวชนิดเดียวกัน มีค่าแตกต่างกันหรือไม่

ไม่แตกต่าง

4.2 สรุปผลการทดลอง

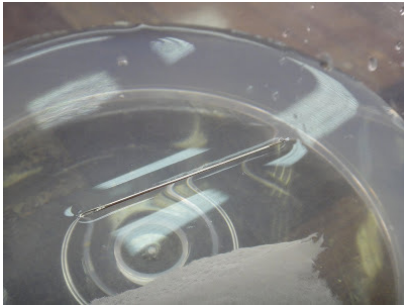
- เมื่อดึงห้วงวงกลมขึ้นจากผิวของเหลวจะมีแรงต้านไม่ให้วงกลมหลุดจากผิวของเหลว แรงนี้คือแรงดึงผิวของของเหลว
- ขณะที่ห้วงวงกลมจะหลุดจากผิวของเหลว ห้วงวงกลมจะดึงผิวของเหลวขึ้นมาสองผิวคือผิวของเหลวที่สัมผัสกับด้านนอกและด้านในของห้วงวงกลม ดังนั้น ผิวของเหลวส่วนที่ขาดออกจากกันจึงยาวสองเท่าของเส้นรอบวงของห้วงวงกลม
- ในของเหลวชนิดหนึ่งๆ ถ้าใช้ห้วงวงกลมที่มีขนาดต่างๆกัน อัตราส่วนระหว่างแรงดึงผิวกับสองเท่าของความยาวเส้นรอบวงของห้วงวงกลมมีค่าคงตัว ไม่ขึ้นกับขนาดของห้วงวงกลมที่ใช้ ค่าคงตัวนี้เรียกว่าความตึงผิว

ใบกิจกรรมที่ 6.3

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

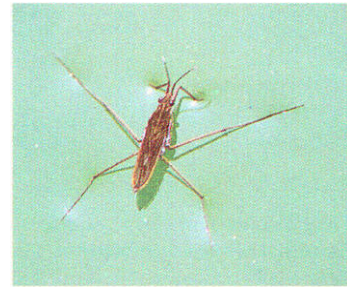
คำชี้แจง ให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาใบความรู้ที่ 6 ตอบคำถามต่อไปนี้ พร้อมทั้งแสดงวิธีทำ

1. ข้อใดบ้างที่เกิดจากปรากฏการณ์แรงตึงผิว ถ้าถูกทำเครื่องหมาย ☒ ถ้าผิดให้ทำเครื่องหมาย ☐

☒ เข็มลอยน้ำ

ที่มา : <http://witpoko.com/?p=127>
(อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2558)

☒ จิงโจ้น้ำลอยน้ำ

ที่มา : http://www.neutron.rmutphysics.com/news/index.php?option=com_content&task=view&id=2150&Itemid=14
(อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2558)

☒ รอยเท้าปลาแห

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=Pfu600WPOs8>
(อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2558)

☒ น้ำกลิ้งบนใบบัว

ที่มา : <https://pantip.com/topic/35380883>
(อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2558)

☒ น้ำตาไวน์

ที่มา : <https://www.wine-now.com/blog/wwlk-legs.html>
(อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2558)

☐ น้ำค้างแข็ง

ที่มา : <https://www.yaklai.com/featured/frozen-dew-and-hoarfrost>
(อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2558)

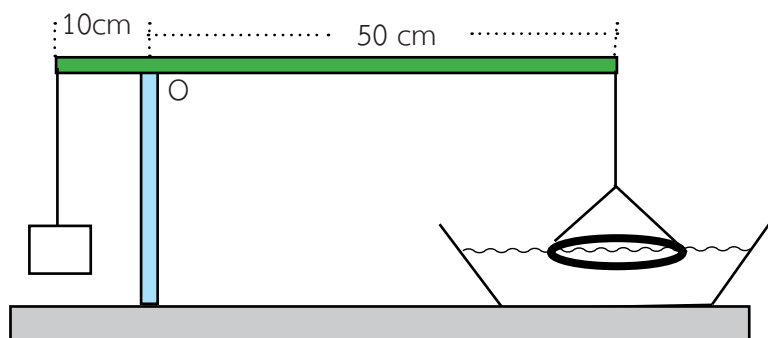
2. แผ่นโลหะบางมากรูปวงกลมมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 เซนติเมตร นำไปลอยอยู่บนผิวน้ำ ถ้าการที่แผ่นโลหะนี้สามารถลอยน้ำอยู่ได้เป็นผลมาจากแรงตึงผิวอย่างเดียว กำหนดให้ความตึงผิวของน้ำมีค่า 0.072 นิวตัน/เมตร จงหาว่าแผ่นโลหะมีมวลเท่าไร

วิเคราะห์โจทย์ ความยาวเส้นรอบวงมีด้านเดียว , สมมติมวล x กรัม

$$\begin{aligned} \text{แรงตึงผิว} &= mg \\ \gamma(2\pi R) &= mg \\ 0.072 \left(2 \times \frac{22}{7} \times \frac{3.5}{100} \right) &= \frac{x}{1000} \times 10 \\ x &= 1.58 \text{ กรัม} \end{aligned}$$

ตอบ แผ่นโลหะมีมวล 1.58 กรัม

3. ในการทดลองวัดความตึงผิวของของเหลวชนิดหนึ่ง โดยใช้เครื่องมือดังรูปพบว่าต้องเพิ่มมวล 150 กรัม จึงจะทำให้ห่วงวงกลมรัศมี 10 เซนติเมตร หลุดจากผิวของของเหลวพอดี จงหาความตึงผิวของของเหลวนี้

วิธีทำ คัดโมเมนต์รอบจุด O

$$\begin{aligned} F \times 10 &= \gamma_{\text{สน}} \times 50 \\ \frac{150}{1000} \times 10(10) &= \gamma \cdot (2 \times 2 \pi R) \times 50 \\ \gamma &= 1.2 \text{ N/m} \end{aligned}$$

ตอบ ความตึงผิวมีค่าเท่ากับ 1.2 นิวตันต่อเมตร

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียนชุดที่ 6 เรื่อง ความดีงาม

ข้อ	ก	ข	ค	ง
	A	B	C	D
1	X			
2			X	
3		X		
4				X
5				X
6				X
7	X			
8				X
9	X			
10	X			

ใบกิจกรรมที่ 6.4

E₅

ขั้นที่ 5 ประเมิน (Evaluation : E₅)

คำชี้แจง

1. บันทึกความรู้ที่ได้ลงในแบบบันทึกการเรียนรู้หลังเรียน
2. สรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนเป็นผังมโนทัศน์
3. ทำแบบทดสอบหลังเรียน

แบบบันทึกการเรียนรู้หลังเรียน

เรื่องความดีงาม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

1. นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องใดบ้าง

อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน

2. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างไรบ้าง

อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน

3. นักเรียนมีความสงสัยในเรื่องใดอีกบ้าง

อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน

คำชี้แจง ให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนในหัวข้อต่อไปนี้เป็นผังมโนทัศน์
เรื่อง ความดีงาม

อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน

บรรณานุกรม

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). ชุดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ สำหรับครูมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ช่วง ทมทิตชงค์. ฟลิคส์ 5 ว029. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไฮเอ็ดพับลิชชิง จำกัด, 2537.

นิรันดร์ สุวรรณ์. คู่มือเรียนรายวิชาฟลิคส์เพิ่มเติม ฟลิคส์ เล่ม 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6. กรุงเทพมหานคร: พ.ศ. พัฒนา จำกัด, 2553.

พันจันทร์ ธนวัฒนเสถียร. สร้างงานพิมพ์แบบมืออาชีพด้วย Indesign CS6 สำหรับผู้เริ่มต้น. สำนักพิมพ์ ชิมพลิฟาย. 2556.

ภาควิชาฟลิคส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ฟลิคส์ 5. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553

ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สถาบัน. คู่มือครู รายวิชาเพิ่มเติมฟลิคส์ เล่ม 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2555.

ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สถาบัน. หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม ฟลิคส์ เล่ม 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2555.

สุธิชา เละเซ็น. หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติมฟลิคส์ เล่ม5. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไทยร่มเกล้า, 2553.